

МАТЭРЫЯЛЫ ПА АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ

MATERIALS ON THE ARCHAEOLOGY OF BELARUS

Выпуск 34

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Інстытут гісторыі

МАТЭРЫЯЛЫ ПА АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ

MATERIALS ON THE ARCHAEOLOGY OF BELARUS

Зборнік навуковых артыкулаў
Заснаваны ў 1957 годзе

Выпуск 34

Мінск
«Беларуская навука»
2024

У чарговым выданні Інстытута гісторыі НАН Беларусі прадстаўлены навуковыя артыкулы, матэрыялы, якія ўводзяць у навуковы ўжытак вынікі археалагічных даследаванняў помнікаў каменнага і бронзавага вякоў, жалезнага веку, Сярэднявекі, Новага і Навейшага часу. Публікуецца частка навуковых дакладаў, агучаных на Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Драўлянае стагоддзе. Актуальныя пытанні вывучэння, захавання і прэзентацыі аб'ектаў археалагічнай спадчыны (да 40-годдзя з дня адкрыцця Археалагічнага музея "Бярэсце")» (г. Брэст і аг. Камянюкі Камянецкага рэна Брэсцкай вобласці, 1–3 чэрвеня 2021 г.).

Зборнік навуковых прац разлічаны на археолагаў, гісторыкаў, краязнаўцаў, музейных работнікаў, настаўнікаў і ўсіх тых, хто любіць старажытную гісторыю, цікавіцца матэрыяльнай і духоўнай культурай нашых далёкіх продкаў.

У к л а д а л ь н і к:

В. І. Кошман, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Р э д а к ц ы й н а я к а л е г і я:

- В. Л. Лакіза, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (галоўны рэдактар);
А. Г. Калечыц, доктар гістарычных навук, прафесар (намеснік галоўнага рэдактара);
А. М. Аўласовіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (адказны сакратар);
А. А. Башкоў, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
А. В. Вайцяховіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
Д. У. Дук, доктар гістарычных навук, прафесар;
В. І. Кошман, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
П. С. Курловіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
А. М. Кушнярэвіч, доктар мастацтвазнаўства, прафесар;
І. А. Марзалюк, доктар гістарычных навук, прафесар, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі;
А. А. Мяцельскі, доктар гістарычных навук, дацэнт;
С. А. Піваварчык, доктар гістарычных навук, дацэнт;
А. Г. Сітдзікаў, доктар гістарычных навук, член-карэспандэнт Акадэміі навук Рэспублікі Татарстан (Расійская Федэрацыя);
М. М. Чарняўскі, кандыдат гістарычных навук;
С. С. Юрэцкі, кандыдат гістарычных навук;
С. Д. Дзярновіч (тэхнічны сакратар)

Н а в у к о в ы р э д а к т а р

В. Л. Лакіза, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Р э ц е н з е н т ы:

доктар гістарычных навук, прафесар,
член-карэспандэнт НАН Беларусі І. А. Марзалюк,
доктар гістарычных навук С. П. Віцязь

Выданне падрыхтавана ў рамках выканання дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2021–2025 гады «Грамадства і гуманітарная бяспека беларускай дзяржавы» (навуковы кіраўнік – акадэмік, доктар гістарычных навук, прафесар А. А. Каваленя), падпраграмы 12.1 «Гісторыя» (навуковы кіраўнік – кандыдат гістарычных навук дацэнт В. Л. Лакіза), базавага задання 12.1.1 «Археалагічная спадчына як фактар забяспячэння гуманітарнай бяспекі беларускага грамадства» (кіраўнік – кандыдат гістарычных навук дацэнт В. І. Кошман).

*Рэкамендавана да друку Вучоным саветам Інстытута гісторыі НАН Беларусі
(пракакол № 5 ад 8 мая 2024 г.).*

На вокладцы змешчаны кісцень XI ст., выяўлены А. В. Вайцяховічам падчас даследаванняў 2023 г. на тэрыторыі гарадзішча на рацэ Менка Мінскага раёна.

ЗМЕСТ

Прынятыя скарачэнні	5
АРТЫКУЛЫ	
Линденков Д. Н. Археологический комплекс Курганье на реке Добысне	6
Жилина Н. В. Роль произведений из дерева для изучения древнерусского искусства: методы и результаты изучения	16
Гордюшина В. И., Малачевская Е. Л. Применение композиционных материалов при консервации археологических деревянных объектов	33
Граф В. И. История исследований кожевенно-сапожного ремесла XI–XVIII веков в Беларуси	40
Яскович А. С. К вопросу о технологическом процессе изготовления металлических нашивных накладок от женского головного убора XIII–XIV веков (на примере находок из могильников на территории Гродненской области)	49
МАТЭРЫЯЛЫ	
Горшков А. Д. Находка острия типа федермессер в бассейне реки Неман	56
Крывальцэвіч М. М. Сярэдневяковы драўляны човен з Беларускага Пасожжа: гісторыя адкрыцця і археаметрыя	59
Камінская Д. С., Памазанаў М. М., Сямёнаў В. У., Крумплеўскі У. С. Папярэдні аналіз фрагментаў крэміраваных костак з археалагічнага помніка «Горка-1» Салігорскага раёна Мінскай вобласці (паведамленне)	67
Мядзведзева В. У. Сярэдневяковыя касцяныя прадметы ўзбраення (XI–XVII стст.) з тэрыторыі Беларусі	69
Няклюдава Т. А. Бандарныя вырабы з раскопак гарадзішча Давыд-Гарадка (паводле матэрыялаў даследавання 1967 г.)	78
Винникова В. Е. Палеоантропологические коллекции из раскопок курганных могильников Верхнего Повиля в фондах отдела антропологии Института истории НАН Беларуси: сохранность и перспективы изучения	85
Магалинский И. В. Элементный состав изделий из цветных металлов из материалов раскопок в западной части Верхнего замка Полоцка в 2021 году	94
Федорук Д. А. К вопросу типологии стеклянной тарной посуды для алкогольных напитков (по материалам археологических работ в г. Бресте)	99
Кошман В. И., Емельянчик О. А. Жертвы урочища Благовщина: археология и антропология места массового уничтожения периода Великой Отечественной войны (по материалам работ 2017 г.)	111
ПАЛЯВЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ	
Гаршкоў А. Д. Археалагічныя даследаванні ў ваколіцах горада Гродна ў 2020–2021 гадах	120
Ткачоў А. Ю. Археалагічныя даследаванні на тэрыторыі Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці ў 2021 годзе	128
Бубенько Т. С. Изучение археологического комплекса Степановичи-Загорцы в Городокском районе Витебской области в 2022 году	141
Клімаў М. В. Археалагічныя даследаванні паселішчаў мікрарэгіёна Чарсцвяды Ушацкага раёна Віцебскай вобласці ў 2020 годзе	149
Дрэвіла В. А. Археалагічныя работы каля вёскі Каласы Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці ў 2022 годзе	161
Вороненко О. В. Изучение курганного могильника возле деревни Агула Осиповичского района Могилёвской области в 2022 году	167

Клімаў М. В. Асноўныя этапы і папярэднія вынікі археалагічных даследаванняў ва ўсходняй частцы Верхняга замка горада Полацка ў 2021–2022 гадах.....	174
Кунаш А. А. Археалагічныя даследаванні сядзібнага комплексу ў аграгарадку Волма Дзяржынскага раёна Мінскай вобласці ў 2021 годзе	187
Спирин И. В. Предварительные археологические раскопки Богоявленского собора Кутейнского мужского монастыря в городе Орше в 2021 году	197
Соловьёв А. А. Итоги археологических исследований 2018 года на территории, прилегающей к Богоявленскому собору в городе Полоцке	202
Мяцельскі А. А. Археалагічныя даследаванні 2021 года ў Мсціслаўскім кармеліцкім касцёле.....	209
Башкоў А. А. Вынікі археалагічнага даследавання будынка былой гарадской думы ў горадзе Брэсце ў 2021 годзе.....	213

ПЕРСАНАЛІІ

Нашы юбіляры

Вайтович А. В., Курлович П. С. «Мне посчастливилось иметь дело и с интересными памятниками, и с интересными проблемами...»: интервью с исследователем (к 95-летию Эдуарда Михайловича Загорульского)	220
---	-----

In memoriam

Памяці Міхаіла Фёдаравіча Гурына (08.11.1941–11.01.2024) (<i>В. І. Шадыра</i>).....	230
---	-----

Навуковае выданне

МАТЭРЫЯЛЫ ПА АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ

MATERIALS ON THE ARCHAEOLOGY OF BELARUS

Зборнік навуковых артыкулаў

Выпуск 34

Рэдактар *Н. Т. Гаўрыленка*

Мастацкі рэдактар *У. У. Дамнянкоў*

Тэхнічны рэдактар *В. А. Ткачова*

Камп'ютарная вёрстка *Л. І. Кудзерка*

Падпісана да друку 30.12.2024. Фармат 60×84¹/₈. Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ум. друк. арк. 26,97. Ул.-выд. арк. 26,0. Тыраж 100 экз. Заказ 275.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецкі дом «Беларуская навука».

Пасведчанні аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 1/18 ад 02.08.2013, № 2/196 ад 05.04.2017. Вул. Ф. Скарыны, 40, 220084, г. Мінск.